

ВЕЛЕГРАФ МЕДЭЭЛЕП, АМЧЫДЫП ТУР

ФРАНЦИЯ МААДЫРЛАРНЫ САКТЫШ ЧОРУУР

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын Коммунисттик партиясынын Национал хуралда бөлүнүп, фашизмдин ашкан тилкеленин 20 жыл болуп ою-биле холбаштыр парламенттин меделетинде чугаалап турары болза, хол-талга дээр демисеп турган чурттардан Совет Эвилелин бодунун оол-дарын эң жөнү шыкыгынан француз улус угайп турар.

Кажан америк империализм Каттышкан Штаттарын деисеэринде мун-мун километр ырак Вьетнамга агрессияны органнастан база боду-нун холсталгазы дээр демисеп турар Доминикан Республиканын улу-зунга шериг диктатуразын дээр ажим-биле оралдажыр турар уде кижи бүрүз кажангызындан-даа артык эң өлүмүг дайынче делегейин агрессиянын гитлерин үлгүдигеринин чыгач кинирген дугайын сактып чоруур ужурулуг.

Кижинин төлөптүг чоруу дээр боттарынын амы-тынын берген кижилерге, улустарнын акы-думалышкы чоруу дээр когаралга таварышкан кижилерге чоруу буулады кылыр ужурулуг дээрин Франциянын Комму-нисттик партиясынын Национал хуралда бөлү меделетке демделеп турар.

Айыыл чон чорук Чөвүлелинин хуралы

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Доминикан Республиканын иштики херектеринге АКШ-тын чексизтик холгаарлашыкынын дугайында айтыргы чугаала-жып турар Айыыл чон чорук Чөвүлелинин дөрткү хуралы май 6-да болган. Хуралды эгезеринге чедир санын шактар артык турда Вашингтон амер-ик чада шеригинин болгаш парашютчуларын эжелээни Доминикан Рес-публикаже өскө-даа латин-америк чурттарын шериглерин чоруур дуга-йында америка күрүмелеринин органнастанынын шиптирин дөгөн.

АКШ-тын төлөзөкчизин Эдаль Стивенсон америка күрүмелеринин орган-настанынын чаа шиптирин шыгып кылдыр доран ажилдаарын далаш-кан. Айыыл чон чорук Чөвүлели доминикан кризисте «таарыштыр» шип-тирлерин америка күрүмелеринин органнастанынын шиптирин берин деп, ол неген турган.

ССРЭ-нин төлөзөкчизин Н. Т. Федоренко хуралга чүе чугаалап тур-гаш, меделээни болза, КНО-нун кежигүчү чуртту эжелээни америка кү-рүмелеринин органнастанынын кады халасишкенин дээр чүе-биле ча-жырып чаарин АКШ оралдажып турар-дыр.

Совет төлөзөкчизин кинирген резолюциянын төлөзөкчизин деп-доран бадылашыкы кинирген совет төлөзөкчизин негезин.

ПЕТР ИЛЫЧ ЧАЙКОВСКИЙ

(Төрүттүнгенинен бээр 125 чыл болганынга)

Петр Ильич Чайковский орус улустун удуз композитору. Оон чо-гаалдарында өлүм чок, кайгычыл чараш, чаа аялгалар кижинин сет-кил-сагыжына монгөн-биле артып каар.

Он тос чүс чылдын композиторла-рындан кижиге дугайында, кижинин сагыш-сеткилинин болгаш трагедия-лыг салым-чолунун дугайында Чай-ковский дег ким-даа ынаар тода туруп көргүсөй турган дие амыр-бас.

Чайковский амырларды үргүл-түпүп демисеп деп санап чоран. Ук демисеп болза, ак-сеткил болгаш кара сагыш, чырык үзүл болгаш дүмбей карангы чүүлдер-биле хол-башкан хол-мегеге удуз шынын чор-рук-биле холбашкан. Петр Ильич-нин музыкка чогаалдарында демисеп колдуунда маалырын өлүмү-биле төнөр.

«Калбак-кара кадыны» деп опера-дын болгаш алды дугайында, «Узун чыдар чараш уруг» деп маалырып тоолу база орлестер биле фортепиано-га бир дугаар концерт өөрүшүлүг чуртталганы, үнүш бойдустан чара-жын, шыкшылы, аас-кежинин көр-гүзүп турар.

Чайковский бо музыкасында кижиге чүпүг дугайын болап, чүпү-дөш чүтүкү чоруур трагедиялыг талазындан эвеш асес күш-биле илеретип, синиктирген.

ны» биле алды дугаар симфонияны улааштырып ал көр болза, «Узун чыдар чараш уруг» деп маалырып тоолу база орлестер биле фортепиано-га бир дугаар концерт өөрүшүлүг чуртталганы, үнүш бойдустан чара-жын, шыкшылы, аас-кежинин көр-гүзүп турар.

Чайковский бо музыкасында кижиге чүпүг дугайын болап, чүпү-дөш чүтүкү чоруур трагедиялыг талазындан эвеш асес күш-биле илеретип, синиктирген.

Тайбынчыдылга дугайында дугуржулга

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Доминикан Республиканын түр чааа болгаш аянаа удуз демисеп турар реак-сийлыг шериг эрге-чагыргазы тайби-чдылга дугайында дугуржулгага май 5-те ат салган. ЮПИ агент-линин амырлары-биле алырга, америк күрүмелерин органнаста-нынын Санто-Домингога турар тө-лөзөкчизинин ол дугайын меделген. Боолашкынын соңазырын, ийге ба-лугаа дегерге аш-чөм болгаш эң ай-маанын дуаламчынын көргүзери, даштык күрүмелеринин экин черле-ринде хоргадаан кижилерин көжүр-рин болгаш америк солдаттарын эжелеп алган зонаын калбартырын дугуржулга баш бурунгар көрүп турар.

Дугуржулганын сөөлү чүлүм ааа ат салырынын мурунда-ла американнар «хүсеп» эгелээ. Санто-Домингодаа келген дыңалыг-

ларда чугаалап турары болза: түр чакыткыч контролдап турары хоо-райын кезинде, дөрт кварталдар-нын америк солдаттар май 4-түн ке-жээнинде-ле эжелеп алган.

Америк солдаттарын эжелеп ал-ган зонаын интервентилер «делегей-нин» деп алашар. Ол зонаын тур-гусканын АКШ Доминикан Респу-бликага турар америк хамаатынын болгаш өскө-даа даштык кижилер-ин, а ол шыкып даштык ашчы черлерин калып баштыкпал тур-гаш. Шынында ол зона доминикан улуска бодунун күзелин дээринге плаандар кылдыр Каттышкан Штат-тарга бараан болуп турар.

Франсиско Кааманьонун меделели

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Санто-Домингодан келген дыңалыг-ларын буугаар алырга, Доминикан Республиканын түр президентинин чурттуу деисеэринде америк шериглеринин үлгүдигерин негезин.

«Америк шериглер чурттан ар-га-даа болза, дүрүн чуртине иделеп турар бис деп Кааманьон меделген. Чурттуу шериг кижилер болгаш улус чоу «чүлге чыгыш чүлүдү» — конституциялыг болуп чорутуу катал тургузарын күзеп турар» деп, ол меделген.

Санто-Домингонун төп шыкыг чыгыла мун-мун доминиканчы-лар ол меделген динимитти эдип чакылашыкы-биле уткаан.

Дубюноу хостаары дээр демисеп эгелээ. Дайында дужуп бээр чүе кайда боор, хоорайын шыкымаас дээр байгы-ла күжүн салган, ке-жээликтей харын-даа удуз хадааш турупкан. Бистин шериглеринис де-дирленер ужурга таварышкан. Буу-раан кс дег атылажышкына чарыкыш, старшина Чоттун салбы-ры аткаарлап четтикпейн барган — үзе кирдирген. Фашистерин башкы-лымы шагда-ла оларын эрте бергилээ-нин сөөлүндө кээп билеп кааннар.

— Каянчаар бис, оолдар? — деп, бир чай аразында старшина айтырган. Буза булаган үнерин оралашса чүгү? — деп, Монгуш Маадыр-оол өөр-гүнге сакалаан. Бөрү бодун саваа-ка, алды борбак кижиге чыгыш ста-ныкы пүлөмөттүг, кижиге бүрүз ий-үш гранатагы, ланчыларын, эвеш октарын, ол-ла. Бидиг күш-биле канчал үндүр деп, А бора-бора шыкыларды, демир-демир бөрүт-дир неместер дээрге, кайы-даа чүгүн-де имилээр. Ычанааш ол санаада күлүп алыр аржак.

— Туулур-ла! — деп, Чоттун шип-тирин амыл болган.

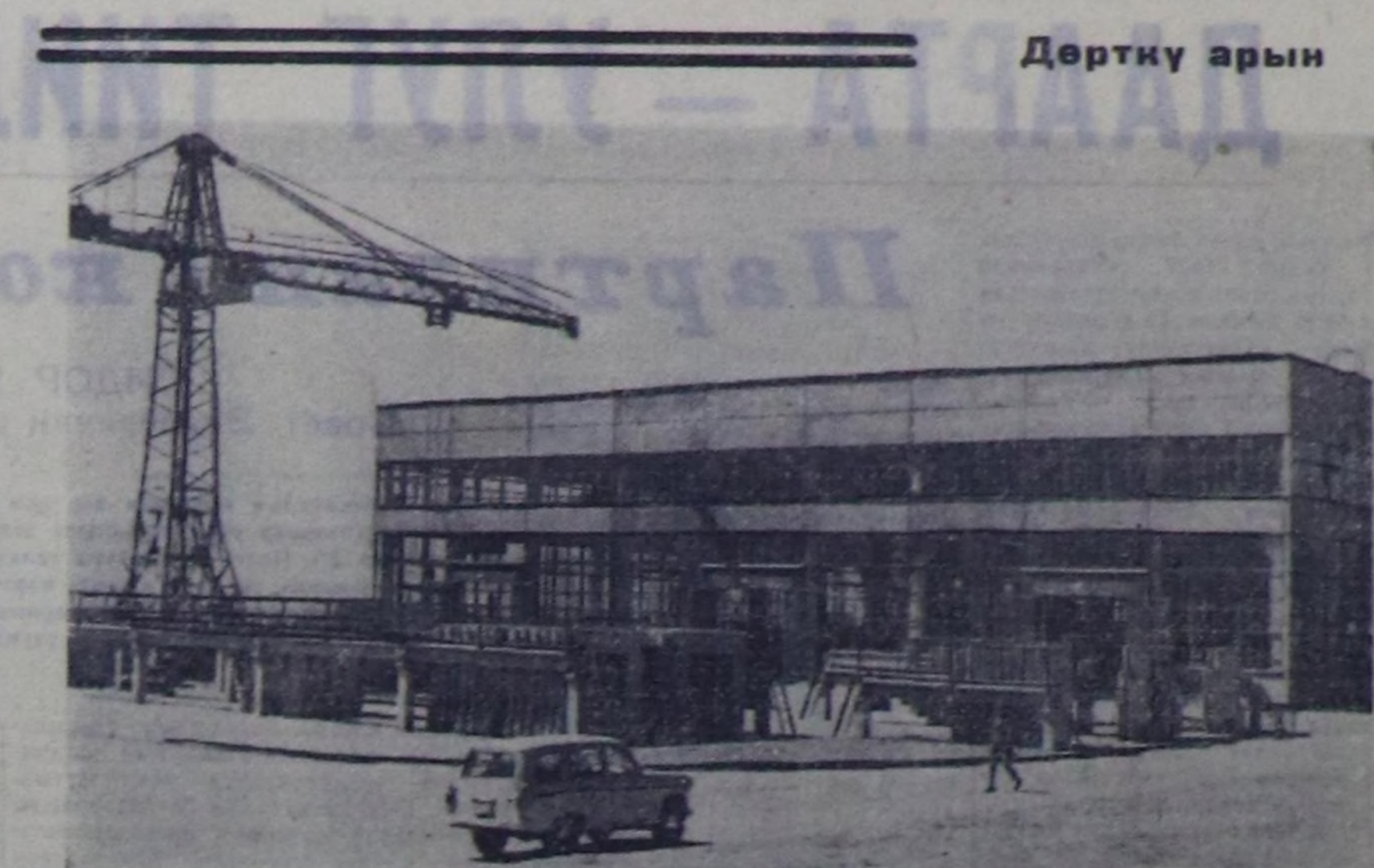
— Оон дээр чүе чок — деп, Ме-зид-оол деген.

— Бөрүсү чедип келир ынаан — деп, Бичелей иделген илереткен. Шынап-ла, ол иделеп илереткен. Бир талазында, өөрү оларын биле тура, черге кааытпас. Ийи талазын-да, хоорайын ынаа-ла эзелеп алыр деп дужаал бар. Дужаал күсөттин-ген турар ужурулуг, ол дээрге дайын үезинин холузу-дур. Бидиг бол-ганда, өөрүнүн кээринге калыг-даа чыгынын турбас.

Неместерде оожургаар дээр ужу-раа чок. Чемир-камыр, үрелик бажынаарын азыгарында, сонга-ларымдан үнүлө-ле, шынап-ла, эжен-ежен-жок — бодун эскерин!

Тывалар дуган бажынаа чыткан-нар. Ол база-ла үрелик, үш каат дуган чүе-дир. Ону та каян, та чүе кижиге тууду каан чүе. Аяна ла-малар боттарынын хуурак сурта-лы-биле та чеже кижинин бажын төрөткен! Ычала-лаа ол берге минуталарга дуган болза, камгалап чери апарган. Кызы Армиянын сол-даттары — ыраккы Саян дагла-ларында келген эки-турачыларын ба-рында ижиктирип, дайынаардан камгалап турган.

Ууур-деир атылажышкын үзүк-тепир туржук, улам келерин. Боо-

АФГАНИСТАН. Бо чылдын эгезинде Кабулду кы-дында бажын туугу комбината ажиллап эгелээ. Ол комбинатты Совет Эвилелинин дузазы-биле туткан. Оон бугуручулу-чула 35 мул дөрбөлчү метр чуртталга шөлүгө негеттир материалды бээр.

Гостиницалар, кино театрлар, саттарлыг чуртталга микрорайондарын тузуун ол бугурутенин продукция-зы-биле Кабулда тууду эгелээ. Чуртукта: бажын туугу комбинатынын бугурулге жанынын даштык хевир.

Фото В. Соболевтин. СЭТА-нын фотокорреспонденты.

ДОКУМЕНТАЛДЫГ ЧЕЧЕН ЧУГАА

ӨЖЭЭН ЖОНЧУГ

Ымын сөөртүп экелген. Чаага дээр-де ооарга ыдыг чексеп билдинмиз чүе-дир. Коргузун чаашкын куд-дуп турда, чүгө бузураар, чыткан кижиде шимчээр-даа харык чок. Ону ажимлааш, немец солдаттар ады-жыкы-биле оон-моон тура халчыл, уш-баш чок боолавышаан, макно-жыпкан.

— Ой!
Хей асес ланчымылар даажы үнү-лээнин старшина эскерген. Пулемет-та мыт чок.

— Маадыр-оол, боола!
Хары чок болган. Пулеметчин, черде чышына берген дег, ийи холу чатпайып, салдына берген, шимчеп дийейн чыткан. Межел-оол биле Су-ван балыглаткан, ынай-бээр сооптап, алаштынып чыла-ла, мыташпайн баргалаан.

— Ой, оол, Очуур-оол! Ынаада өөрүкүнү түтү! — деп, Чот алгырган.

Оозу ийи холу-биле иттиген, ко-лайып ора-ла, хевирин чымырдып кылынаш, аар олаан соонда, бир ийинче чугуа берген. А неместер улам-на чоокшулап олурганнар Чот тура хадааш, пулеметтин соонга чы-дылган. Ок-даа чымырар, Хара-лаан, каш-ла минута өрткенде, кара чыгыш ынаанын — пулемет уыт-тавайн барган. Ок төнгөн. «Халап боду!» Ам чүпү канчаар бис? — деп, дүвүрээнин бодал-биле Чот дорра-ла өөрүнө көрүнгөн. База бир эки оскундурган: Бичелейин бөрүгү бир ийинче чаштай берген, бажы хадаа берген олурган.

Демин чаа-ла чеди тыва четче турган, ыа аразында бежи шыкын-дыган. Старшина Чот биле сержант Кызыл-оол артыкан.

— Граната каягы?

— Уш-деп, Кызыл-оол харын-даан.

— А огу?

— Чыгыш.

— Оонку артырып ал. Граната-ларын белетке!

Старшина база-ла гранаталарын бе-леткей берген. Өлүрткен өөрүнүн ийи-чангыш гранаталарын-даа чыгы-лап алганнар.

Неместер онгудан ырак эвеште чыткылашкан. Хевирин болаарга, ында ам оон ынай шимчээр чүе бар деп хылап турар хевирин, ол бежи ажиттастан. Харын артын та-лада боолашкынын дыңып турары динимит келген. Пулеметтар-даа мидирежир, ланчымылар-даа да-зылаар, миномет-даа огу чымыл-гы.

Фронтчулар-биле ужуражышкынар

Ада-Чурттуу Улуг дайынын билүк киржикчилер-биле ужуражыш-кынын Тыва АССР-нин култура министерствозу республиканын 60 маалыр аттыг чурт-шынчал музейинге дүүн арттырган. Аяна Ада-Чурттуу хо-сталагы дайынын киржикчилерин, — филмотека ажилдажыш. Польша крест-биле чоотка чаа шактанган эш Мартынов, ХККМ-нин ажилдажыш, акти-турачы эш Ак-оол, култура министерствозун инспектору В. Кузнецов, музей ажилдажышары А. Петрова, Т. Скакова, П. Гольцов болгаш өскө-даа чалатканнар.

Төрөн чуртунун хосталагы, хамаарышпас чоруу дээр канчаар демисеп чоранын олар чымылганага чугаалааннар. Дайынын киржикчи-леринге өртөткит белеткери болгаш дүрүн чекеткери тымыскаан. Ужура-жышкынын соонда «Александр Матросовтун маалырыг чоруу» деп кино болган.

Редактор К. Н. КУДАЖИ.

МАЙ 9-ТА КЫЗЫЛГА

Пионерлерин болгаш школаларын Тилелге хунүгө ту-раскааткан шериг-патриоттук чыскаалы — артегенин 10 шакта кудурунун болгаш дыштанылганын Гастелло аттыг паратынга болуп.

«Тыванын аныяктары» солунун шакнады дээр эстафета —

11 шакта.

Баскетболга, хол бөмбүүгө эш-хууну ужуражышкынаары —

12 шакта эгелээр.

Фашисттер Германиянын Совет Эвилелинин тилээнинин 20 чы-лынга тураскааткан, Кызыл хоорайын ажилчы чондарынын ил-тингили — хундускун 2 шакта.

Митинг сөөлүндө — национал тыва хүреш. Орта 64 шидилек мегелер киржир.

«Совет Тыванын 5 чылы» стадионга бүт бөмбүүнүн маргыл-дааы кежээкенин 6 шакта.

ЧАПТЫ ТЕАТРА: «Мээч бичин үнүмү» 5, 7, 9 шактарда.

МАЙ 8-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Солдаттын адазы» 9.30, 11.15, 1, 2.45, 4.30, 6.15, 8, 9.45 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Уругларга дигир-чуртун 9.30, «Хамнааран» 10.30, 1.30, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Хонкестер» 2.40, 4.40, 6.40, 8.40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Заречная коудуучунаа час» 5.20, 9, «Солдат херээжен» 3.15, 7.15 шактарда.

ЧАПТЫ ТЕАТРА: «Мээч бичин үнүмү» 5, 7, 9 шактарда.

„Кызыл тулдуга“ дээр участок

Республика найысмаалынын ту-дугуларын аразында калбаргал социалисттик чарыштын тилекчизи № 3 тулдуг участка болган. Чоотка чаа бо чылдын баштайгы кварта-лында планын өнаадамын 109,9 хуу күсөткен ук участкага тулдуг эргелелин болгаш паркомуну шиптир Кызыл тулдуг тымыскаан.

Бригадалар аразында шиптир вым-пелди бодунун квартал планын 133 хуу күсөткен Ф. Фокинге удурт-кан коммунисттик күш-ажылынын дээр демисеп турар бригадын тулдугулар чалаан алганнар.

Бо-ла участкага Арсений Погоре-лов удурткан бригада апрель айда шымак чедикшигинин болуп үнгөн. Ол коммунисттик күш-ажыл коллективинин кежигүннери дөрт каат чуртталга бажынынын эге кады-

нын болгаш ийги кадынын туу-бу салым доозар даалгазын хуусаа бетинде-апрель 25-те-ле доозуп-каннар. Ук бригаданын кежигүнне-ринин чамдыын 24-ку чаа квар-талын олата бедиринин таванга 120 кубометр бетонну белеткен кут-кан.

Ам бо хуннерде аразында чарыш-тыг бо ийи бригадалар В. Муравьев, М. Киям-оол, М. Кузминых, И. Бо-роздин, Н. Земляков (эш Погорелов-тун бригаданын), М. Третьяков, В. Дунев, Е. Вавилов (эш Фокин-нин бригаданын) олар өске өөрүн-ге үлгөргө-чижити ажиллап турар. «Кызыл тулдуг» эргелелин 2—3-ку участкаарын амыг уде ка-дылкан болганы-биле ук коллектив эргелдеде эң хай кижилги участок болу берген. Ол участкага чоруу

турар тулдуг объектилер хей. Ын-чала-даа дараазында айла планын онаадамын база күсөдип шыда-рынга олар бугурулганы.

Д. ЧУЛЬДУМ-ООЛ.

ОЛАР МОСКВАНЫ КӨӨР

Республиканын эң ыраккы бу-луну — Мончун-Тайгада «Ма-чын» колхозтук муракчы кодар-чылар Кертке Дөрбөт, Дождь Биче-оол, Александр Кара-оол олар улус ажал-аам чедикши-кенин дегелгезинче баары-биле Москваже айтканын.

32 харыг хоочун кодарын Д. Биче-оол 13 чылаа хой мал-дап келген. Кадир-бегт Кары-смында оон барбоан-четпиз че-ри чок. Назы-хары улагаткан-даа болза, өскө-дөш дугаадын, бо чазын 314 хойдан 320 хураган-ны менди алаан. Амык кодары А. Кара-оол бичишкенин эгелеп адазынга дузалакчы бооп кел-ген, ийи чыл бурунчаар улус кодарын болган. Ол эртен чы-лын 100 хойга онааштыр 100 ху-раганны, а бо чазын төрөн 300 хойдан 300 хураганны менди камгалап алган.

Олар Москваже делегезге боар пугааканы боттарынын тө-лөптүг күш-ажылы-биле чедип алганнар.

И. ТОРЖУ.

Чаа автобустар

Тыва автоаргелел ПАЗ-652 деп марканын үш чаа автобустарын ал-ган. Оларын ийизин Хову-Аксиче, Бирозин — Чадаанга чуртукан.

ПААЗ-158, «ШКОЛА», «ИКАРУС»

Ф. КРУГОВОЙ.

4 бөрүнү өлүргөн

«Сут-Хаа» сохоттун Адаа-Маа-дыр салбырын Манчуректе ийек кодарчылар Ондар Деспи ажил-ишке мергежилдиг каларчы-даа, араатан бөрү-биле демисепкенин чүтүлдү-даа кижиге. Ол бо чылдын эгезинде бээр дөрт бөрүнү өлүрүп кады.

Оларын өлүрери ачыга чык эвес болган. Бөрү канчаар-даа кажарлаза, бо уаада Ондар Деспиде деип ырап, алдыртпайн барып шыдаван.

М. ТАС-ООЛ.

Бистин республиканын киноэкраннарынга

ЖАВОРОНОК

„ХАМНААРАК“ деп
фильми көрүңер

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин — Бразвенко кудумчуу бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторун 24-63, редакторун оралакчыларын 35-24, 25-38, харыскалыг секретарын 23-35, партийж амырал кидилинин 23—54, агитация болгаш пропаганда база көдө ажал-аам кидилиннин 37-13, үлетпүр кидилин 22-64, чаага, ажилчын болгаш көдө корреспондентилер база совет тургузуг болгаш амырал кидилиннин 21-27, иштики информация кидилин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47, 27-41. Солун келбей барганда 32-75 телефонго долзар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелин чанында парлалга эргелелин типографиязы.